

Hallå där!

Theresa Palo,

energi- och klimatrådgivare och projektledare på Norrbottens energikontor. Där arbetar hon bland annat med ett projekt som innebär en satsning på:

Insatser för ett Energieffektivt och Starkt näringsliv i Norrbotten

I Norrbottens län är man nu inne på sitt andra projekt med fokus på energieffektivt företagande. Det nya projektet förkortas IESN och det ska bredda och utveckla arbetet med att energieffektivisera och miljöanpassa företag i Norrbottens län. Starten gick i januari 2009 och det ska pågå i två och ett halvt år, fram till sommaren 2011.

➤ I december 2007 avslutades det förra projektet och de slutsatser man kunde dra av det var att::

- 80 av länets små och medelstora företag samlats i ett regionalt nätverk för energieffektivt företagande.
- 18 enskilda företag och en företagsfästighet i länet kartlagts med avseende på deras energianvändning.
- Nära 100 förslag på ofta såväl lönsamma som klimatsmarta energieffektiviseringsåtgärder presenterats.
- Ett flertal nya företag och jobb inom energieffektivt företagande skapats.

Man lärde sig att alla företag kan effektivisera sin energianvändning med 15-30 procent och upp till 50 procent, kanske mer. Man lärde sig också att det ofta finns hundratusentals kronor att spara per år med ganska enkla medel. Att se över ventilationssystem, släcka lampor och justera inomhustemperaturen är bra exempel på det.

IESN har som målsättning att arbeta för att förstå företagets situation och för att med hjälp förstäelsen sedan skapa positiva drivkrafter för ett fortsatt arbete med energianvändningen, att kartlägga, analysera och därefter genomföra åtgärder för att spara. Det här har fler positiva effekter än att bara spara energi. Genom att effektivisera ökar även lönsamheten och därmed konkurrenskraften i företagen på samma gång som företaget miljöanpassas. Det senare ger även goodwill, vilket är bra för konkurrenskraften.

IESN-projektet har även som målsättning att utveckla en marknad för konsulter inom energieffektivt företagande. En sådan skapar i sin tur förutsättningar för ett fortsatt arbete med att effektivisera energianvändningen. Målgrupper är små och medelstora företag i Norrbotten, konsulter, myndigheter och organisationer med intresse för ett hållbart och starkt norrbottniskt näringsliv.

ENERGI I SVERIGE

Riksdagen har satt mål för att Sveriges energisystem ska ställas om för att bli mer hållbart. I dessa ingår effektivare elanvändning, konvertering från elvärme, hushållning med el och tillförsel av andra energikällor. Ett nationellt mål har antagits; vindkraften ska på 10 års sikt ge en årsproduktion på 10 TWh av de 140-150 TWh el som landet förbrukar.

För att nå ut med information och kunskap till så många företag som möjligt är det bra om även kommunala energi- och klimathandläggare, miljöhandläggare och kommunala näringslivsfunktioner kan hjälpa till. I Luleå och Piteå har man därför startat en pilotstudie som går ut på att kommunernas miljöhandläggare även fokuserar på företagets energianvändning när de utför miljötillsyn. Handlingsplaner ska tas fram för energieffektivt företagande för både miljöhandläggare och för små och medelstora företag.

Theresa Palo arbetar på Norrbottens energikontor. Hon är anställd 50 procent som energi- och klimatrådgivare och reserande 50 som projektledare.

- Just nu arbetar jag med ett projekt som går ut på att miljöhandläggarna i Luleå och Piteå ska ut och följa upp att miljöbalkens hänsynsregel efterlevs. Det ska vara fokus på energi när de gör tillsyn och det är något de inte har arbetat med tidigare. Jag följer med dem till företagen som klimat- och energirådgivare men det är även bra för att följa upp projektet. Som energirådgivare hjälper jag dem att se energiproblematiken. Jag kan också hjälpa dem att ge råd till företagen. Vi försöker också få företag med en hög energianvändning att göra en energikartläggning.

IESN-projektet är EU-finansierat och jag vet att man håller på med liknande projekt i andra regioner i Sverige. En energikartläggning är inte som en energideklaration, namnskyddad, utan man kan egentligen kalla vad som helst för en energikartläggning och det är lite synd. Energikontoret har därför tagit fram råd för vad vi tycker att en energikartläggning ska innehålla. Vi har samarbete med länsstyrelsen i Norrbotten som har tagit fram en konsultcheck som man kan söka och som täcker 50 procent av den totala kostnaden för att göra en energikartläggning. Har man inte arbetat med energifrågor tidigare så går det oftast att effektivisera minst 30 procent.

När Theresa och miljöhandläggarna kommer ut på ett företagsbesök gör de en översyn för att se om det är läge att göra en energikartläggning.

- Vi ser över standarden i företaget. Man

gör en okulär översyn av ventilation, belysning, värme och liknande, sådant som inte påverkar produktionen negativt. Det första man kan ge tips på är enklare åtgärder men man tar även upp sådant som kan kräva vidare utredning i form av en energikartläggning.

Innan de åker ut på tillsyn begär de in energistatistik där man kan se hur energianvändningen har sett ut under en månad på vintern och en månad på sommaren, till exempel januari och juni.

- Om energianvändningen är hög den tid som produktionen står still, mellan fem på eftermiddagen och sex på morgonen till exempel. Då säger man att det är för hög grundlast. Är det t.ex ett slakteri så finns det kanske många frysar och då blir det naturligtvis så. Men det kan till exempel hända att de upptäcker att de inte har några rutiner för att släcka belysningen på kvällarna till exempel. Det kan vara ventilationssystem som går dygnet runt fast det inte är folk där hela tiden. När man går runt så ser man ofta om belysningen är optimal, om lysrör sitter på fel ställen och om den är gammal. Ett bra tips är att be personalen göra en s.k. nattvandring, för att se över vad som kan stå på när inte produktionen är igång.

Om lokalen är byggd för en annan verksamhet än den som bedrivs idag kan t.ex. belysningen vara felplacerad, ventilationsflödet felinställt m.m. Ska man tänka företagsekonomiskt så tar man inte i första hand fram åtgärder som har för lång så kallad payofftid. (Det betyder återbetalningstid och med det menas den tid det tar innan de sammanlagda inbetalningsöverskotten är lika stora som grundinvesteringen.) Det kan till exempel vara så att elpriset är så lågt att det inte lönar sig att byta ut ett ventilationssystem. Då kan man ta med det bland åtgärderna ändå för när elpriset går upp kan det bli läge att byta det.

I det första projektet gjordes 19 energikartläggningar och om alla de åtgärderna som kom fram där skulle genomföras skulle koldioxidutsläppen minska med sju miljoner kilo per år.

- Vi har utvärderat de flesta av företagen som var med i det förra projektet och jag kan som exempel ta ett företag som investerade 10 000 kr på att effektivisera sin oljepanna och som sedan tjänade mellan 80 och 100 000 på det under ett år i minskade oljekostnader. Ett annat företag optimerade belysning, ventilation och motorvärmare och de betalade ingenting

i investeringar. De fick 28 procent lägre elanvändning genom att sänka temperaturen i garaget, slå av ventilationen när det är tomt i lokalerna och genom att sätta timers på belysningen.

Med relativt enkla medel kan företagen alltså effektivisera sin energianvändning med 15-30 procent. För många företag innebär det hundratusentals kronor mer i plånboken varje år, pengar som när de inte kastas bort på onödigt höga energiräkningar kan göra nytta på annat håll.

Lundbergs trä i Arvidsjaur har optimerat pannan och reglerat vattenflödet ut till företagets olika enheter med frekvensstyrning av pumpmotorer. Det har minskat användningen av egenproducerad flis med 1 500 m³ per år. Flisen som blivit över har Lundbergs trä kunnat sälja till externa köpare och på det viset tjänat 400 000 kr per år. Optimeringen av pannan och regleringen av vattenflödet har betalat sig redan under det första året.

- Tidigare körde vi pannan för fullt. Det innebar att vi ofta eldade för kråkorna. I dag håller vi koll på temperaturen i det utgående vattnet. På det viset har vi kunnat gå ner i effekt på pumpmotorerna. En annan positiv sak med att pumpmotorerna går med lägre effekt är att vi minskat belastningen på rörsystemet till och från pannan. Det har inneburit färre haverier, säger bolagets produktionschef Tommy Lundberg.

I Råneå ligger företaget Finsnickeri och där har man lyckats sänka sina energikostnader med cirka 15 procent.

- Det som gett den största effektiviseringsvinsten är att vi bytt munstycken i våra renblåsningspistoler. Den åtgärden tillsammans med tätningar av tryckluftslangar och byte av kopplingar har gett en minskning av den totala drifttiden på tryckluften med 800-1 000 drifttimmar per år, säger Cathrine Lindberg, VD på företaget.

Det handlar om investeringskostnader på totalt omkring 15 000 kronor plus egen arbetstid.

- Vi har dock bytt ut vissa delar av belysningen till energieffektivare sådana. I kartläggningen föreslogs ju ett mycket mer omfattande ingrepp med lång avbetalningstid som vi inte ansett oss ha råd med i det här läget.

Det bästa med det första energiprojektet som slutfördes 2007 är att man fick bra lokala exempel att använda i det nya IESN-projektet. Det är lättare för lokala

företagare i Norrbotten att identifiera sig med andra lokala företag än det är med företag i exempelvis Göteborg.

- Nu har vi lokala kända företag som vi kan visa hur mycket de har sparat och det är jättebra. Vi har dessutom fått några av de företag som var med 2007 att komma och berätta när vi har ordnat företagsträffar. Då berättar de hur det har gått för dem och hur de har tänkt. Jag kan uppleva att ekonomiska incitament inte är så viktigt alla gånger. Du kan, som företagare, till exempel minska energianvändning av motorvärmare genom att köpa en billig timer som funkade hur bra som helst men man gör inte det. Det hade säkert gått att spara minst tio procent av elanvändningen för detta ändamål bara genom att göra det. Jag vet inte vad det beror på att man inte gör en så enkel åtgärd, det är detta jag försöker jobba med. Jag vill försöka hitta vilket incitament som krävs för att man ska göra enklare åtgärder som tjänar in sin kostnad på en gång, säger Theresa Palo.

Cicci Wik

FAKTA

IESN-projektet består av följande delar.

- **Seminarier** för konsulter och dylikt som erbjuder företag hjälp med energikartläggningar.
- **Framtagande** av en förteckning över tillgänglig regional kompetens av konsulter och personer som vill hjälpa företag med skarpa insatser inom energieffektivt företagande (t ex energikartläggningar)
- **Återbesök** i, samt uppföljning av, de 19 företag/företagsfastigheter vars energianvändning kartlades och redovisades med åtgärdsförslag under föregående projekt 2006/2007
- **Pilotstudie**, inklusive aktiviteter och seminarier, för att utveckla metoder för användning av miljötillsynen av företag enligt miljöbalken för att effektivisera företagets energi- och resursanvändning
- **Produktion** av regionalt förankrade handlingsplaner i energieffektivt företagande för:
 - Företag
 - Kommuner
- **Insatser** och uppsökande verksamhet inom information, marknadsföring, samverkan och nätverksutveckling.
- **Samarbete** med de kommunala energi- och klimatrådgivarna, näringslivets organisationer med flera
- **Insatser** för att få med integrations-, jämställdhets- och mångfaldsfrågorna i projektets aktiviteter
- **Genomförande** av ett regionalt slutseminarium

IESN-projektet finansieras av Europeiska regionala utvecklingsfonden (Mål 2), Energimyndigheten, Länsstyrelsen i Norrbotten, Norrbottens läns landsting, Luleå kommun och Piteå kommun.